

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

T A R T A L O M :

A milleniumi kiállítás. *Lászlóffy Imre.* — „Experientia docet.“ *Sötér Kálmán.*
— A Neiszer-kaptár fiasító- s méztere közötti elválasztó-deszka alkalmazásának
vagy eltávolításának hatásáról. *Neumann Samu.* — Apróságok. *Prónay Albert.* —
A méhesből. — Vegyések.

E folyóiratot az egylet rendes és körli tagjai a tagsági díjért kapják.
Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), körli tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1893.
AZ EGYLET TULAJDONA.
GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

Egyesületi értesítések.

— *A tagsági díjjal hátralékos t. méhészegyleti tagokat* felhívjuk, hogy fizetési kötelezettségeiknek sziveskedjenek cleget tenni. Figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy választmányunk határozata értelmében további haladék nem adatik. A pénzküldemény *Gebhardt Döme* méhészegyleti pénztárnoknak czimzendő Kolozsvárt.

— *Reclamatiók.* Választmányunk határozatából felhivatnak a t. tagtársak, hogy a hiányzó lappéldányok miatt a reclamatiókat jövőre *Wiedvr József* egyesületi főtitkárhoz intézzék (Kolozsvárt, hosszu-utca 22. sz.)

— *Méhészeti előadások.* A méhészeti vándortanítók folyó év július havában az alábbi sorrendben tartják előadásait:

Kovács Antal, a méhészeti felügyelői teendőkkel ideiglenesen megbizott I. ker. méhészeti vándortanító a nagyméltóságú földművelésügyi ministerium kegyes engedélyezése esetén a II. méhészeti kerületben előadást tart: 11—12-én Németkéren, 13—14 és 15-én pedig p. gyapai méhtelepen munkálkodik.

2. *Valló János* (III. ker.) 2-án Videfalván, 3—5-én Nográd-Felfalun, 10-én Kemenczén, 12-én Kereskényen és 14—15-én Deménden.

3. *Tóth János* (IV. ker.) 6-án Huszton, 8-án Mojszinban, 10-én Ung-Tarnoczon, 12-én Borsód-Harsányon.

4. *Nagy Zsigmond* (V. ker.) 9-én Gyulán, 10-én Csorváson, 11-én Bánfalván, 14-én a békési tanyán Páll Antal tanítónak méhtelepén, 15-én Békés városában, 17-én Szarvason és 18-án Endrődön.

5. *Abend András* (VI. ker.) 10-én Bethlenben, 11-én Középfalván, 18-án Romulin, 14-én Telcsen, 15-én Naszódon, 16-án Földrán, 17-én Mayeron, 18-án Kis-Ilván, 19-én Borgó-Prundou, 21-én Kolibiczán, 22-én Gaadon, 23-án Beszterczén és 24-én Bilakon.

Buziáson, 1893 június 15.

Kovács Antal,

a méhészeti felügyelői teendőkkel ideigl.
megb. I. ker. vándortanító.

Méhészeti eszközök
egyedüli nagy raktára
KISS ERNŐ vaskereskedésében,
Kolozsvárt, főter 22. sz.

Szállít minden névvel nevezhető méhészeti eszközöket lehető
legjobb minőségben, jutányos áron.

A helyi fogházban gyártott **Bodor-féle kaptárakra** megrende-
léseket elfogad.

Nagy raktárt tart a „Hungaria“ és **Király-féle permetezőkből**,
melyek az erdélyrészi kertész-egylet részéről rendezeti versenyen
kitűnőknek bizonyultak.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

7—12

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet
műlép-gyára
ajánlja
kitűnő műlépeit.

Megrendelés **Csiki J. János** műlépgyári igazgató-
nak küldendő

KOLOZSVÁRRA.

Árjegyzék ingyen.

Kínálat eladásra. 500 kilogramm világos es fehér, tarlóvirág után pergetett
méz, vasúton szállítva kilogrammonként 50 kr. Minta 5 kilós dobozban küldetik.
— Megrendelés *Pinkert Józsefhez* intézendő Béga-Szent-Györgyön — Torontálmegye.

viaszban keresendő a hiba. Ha vékony a sejtközfal: erős méhcsaládnál rendszeren megnyulnak a sejtek, főként a keret alsó harmadában s különösen pedig akkor, ha olyan helyre illesztjük be, hol a népesség zöme van. Az ottani nagyobb hő természetes következménye a sejtek megnyulása, mely szabálytalanság, kétségen kívül a fiasítás rovására esik. Ezért ajánljuk a vastagabb sejtközfalakat. A vékonyt helyezze akként el, hogy utána csak egy sor keret következze. Ebben az esetben szabályosan fog menni az építkezés. — **S.** úrnak Budapest. Becses sorait megválaszoltuk, de azzal jött vissza, hogy ismeretlen. Kérjük a lakás megjelölését. A közlöttek elszomorítók arra, a ki a méhészet ügyét szíven hordozza. A méltatást köszönjük s biztosítjuk, hogy mindnyájokat tárt karokkal fogadjuk. — **Sch. G.** Debreczen. Az ugynevezett brumata (zöld hernyó) kenőcshez nem használunk viaszt, de ez nem is alkalmas arra, mert bármiféle olaj vagy terpentinfélével keverjük, nincs biztosítva a tartós ragadósság, a mire feltétlenül szükség van. E célra ajánlhatjuk a következő vegyítéket: 1 kilo sertézsír, $\frac{1}{4}$ kiló fagygyu, 5 deka kőszén kátrány, 5 deka gyps finom por alakban. Előbbieket forrón összekeverjük s legvégül, folytonos keverés közben adjuk hozzá a gypsport. Ez a kenőcs egyik m. egyleti tag hosszas kísérlete eredménye és minden tekintetben jónak bizonyult s a fa héjára kenve sem ártalmas, legfőnebb csak annyiban, a mennyiben a bekent helyen a fahéj likacsait a légtől elzárja. Minden esetre ajánlatosabb kátrányos szurokkal impregnált papirgyűrűket kötni a fa törzsére és arra kenni a kenőcsöt.

Szerkesztésért felelős ideiglenesen: **Bodor László.**

Hirdetések.

IGEN JÓL KÉSZITETT KILENCZES KAPTÁRAK

kaphatók jutányos áron.

Olyanok, melyekben már voltak méhek,

12 forintért,

melyek még nem voltak használva,

15 forintért.

(1—1)

Megtekintés végett van egy darab **Turcsányi Gyulánál** (belmagyar-utca 2. szám a.) letéve, hol részletesebb felvilágosításokkal is szolgálnak.

Méhészeknek fontos!

Méhészeknek fontos!

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

Szállít minden névvel nevezhető méhészeti eszközöket lehető legjobb minőségben, jutányos áron.

A helyi fogházban gyártott **Bodor-féle kaptárakra** megrendeléseket elfogad.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

6—12

Az első magyar
keresk. méhtelep
kaptárok, méhészeti
eszközök és szerszá-
mokról szóló f. évi
árjegyzéke
megjelent s kívánatra
mindenkinek ingyen
és bérmentve meg-
küldetik. 4—4

KÜHNE FERENCZ
BUDAPEST I., ATTILA-U.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet
műlép-gyára

ajánlja

KITÜNŐ MŰLÉPEIT.

Megrendelés Csiki J. János,
műlépgyári igazgatónak
küldendő

KOLOZSVÁRRA.

ÁRJEGYZÉK INGYEN.

Kínálat eladásra. 500 kilogramm világos
es fehér, tarlóvirág után pergetett méz, vasúton
szállítva kilogrammonként 50 kr. Minta 5 kilós
dobozban küldetik. — Megrendelés *Pinkert Jó-*
zsefhez intézendő Béga-Szent-Györgyön — To-
rontálmegye.

Az első és legnagyobb felső-krajnai kereskedési méhteleg
Moistránán, posta- és vasúti állomása Langenfeld, Krainában
(Felső-Austria), összekötve

műlépgyárral.

Ambrozie Mihály.

Kitüntetve: 1873-ban a bécsi világkiállításon, Simeringen 1873, Párisban 1874, Brémában 1874, Magyar-Óváron 1874, Halléban 1874, Florenczben 1874. M.-Lippán 1875, Kölnben 1875, Mödlingben 1875, Strasburgban 1875, Laibachban 1873 és 1875, Linzben 1877, Prágában 1879, Kölnben 1880, Laipán 1880, Párisban 1880, Erfurtban 1881, Steinben 1881, Budapesten 1882, Bécs-Ujhelyen 1882, Bécs 1883, Páris 1883, Frankfurt M. 1883, Hamburg 1883, Prága 1883, Lincz 1883, Laibach 1883, Zürich 1884, Rakovitza 1884, Amsterdam 1884, Valles 1884, Kreuzburg 1884, Budveisz 1884, Kaden 1885, Budapest 1885, Liegnitz 1885, Troppau 1886, Vels 1886, Brezlo 1888, Brüssel 1888, Krens 1888, Buchweiler 1888, Laibach 1888, Regensburg 1889, Eszék 1889, Páris világkiállítás 1889, Grác 1889, Bécs 1890, Zágráb 1891, Görz 1891, Karlsruhe 1891, Lübek 1891, Turin 1892, Filippopol 1892 és a budapesti nemzetközi kiállításon 1892. Mindenütt a legelső arany, ezüst és kitüntető érmekkel és okmányokkal.

1893-dik évi árjegyzék.

I. Krajnai méhek.

Lit.	Az A. alatti királynék dobozokban, a C. alatti királynék rajokkal anyazárban küldetnek szét	Márczius	Május	Junius	Julius és	September
		és ápril			augustus	és október
		forintokban				
A.	Megtermékenyített királyné, méhekkel . . .	3 1/2	3	2 1/2	2	1 1/2
B.	Raj megtermékenyített királynéval, melynek tisztá súlya 500 gr, bérmentve . . .	5	4 1/2	4	3 1/2	3
C.	Raj megtermékenyített királynéval, 1 klgrnál nehezebb mennyiségű méhvel, bérmentve .	—	5 1/2	5	4 1/2	4
D.	Raj, megtermékenyített anyával, 7 tetszés szerinti méretű kereten, fiasítás és mézzel el- látva, bérmentve . . .	—	6 1/2	6	5 1/2	5
E.	Anyacsalád, termékenyített anyával bármely méretű 10 kereten fiasítással és mézzel, bérmentetlenül . . .	7 1/2	7 1/2	—	—	—
F.	Eredeti kaptár, törzscsaláddal, melytől 2—3 raj várható, bérmentetlenül	6 1/2	6 1/2	—	—	6

Szállítási föltételek.

1. Az A., B., C. és D. alatt jelelt nép Magyarországba bárhová bérmentve küldetik.

2. Csomagolási díj az eladási árban foglaltatik.

3. Megrendelések elfogadtatnak, ha az árak a megrendeléssel együtt bérmentve megküldetnek.

4. A szállítás előtt 24 órával nyomtatott értesítő levél, utasítással együtt küldetik minden megrendelésre.

5. A méheknek életben való megérkezéseért felelősséget vállal el és kárpótol, ha az elhalt királyné levélben és a tönkrement nép postacsomagban a megérkezés után legfeljebb 24 óra alatt visszaküldetik. A visszaküldött királynéért mást küld, az elhalt népért más csak azon esetben küldetik, ha legalább 250 grm. súlyu elpusztult nép bérmentve küldetik vissza Leszakadt vagy eltörött építményért nem nyujt kárpótlást.

6. Reklamálásnak a postamegérkezés után csak 24 óráig van helye.

7. A rendes méretektől eltérő keretekért, ha a méret 24 cm.-nél nem magasabb és szélesebb, külön díj nem számíttatik; nagyobb kereteknél megegyezés szerint.

8. Az építmény minden keretnél oly hosszú, mint az F. alatti kaptár-méret. Hosszabb méret a kedvező időtől tétetik függővé.

9. Ha az A., B., C., D. és F.-ből együttesen 10 darab rendeltetik meg, 1 drb ráadatik.

10. Kérek határozott czimezést és annak jelzését, hogy az E. és F. alatti szállítmány posta- vagy vasúti szállítmánynyal kívántatik.

Végül megjegyeztetik, hogy ezen méhtelep hideg hegyes vidéken fekszik s községünkötől nem messze Moisztránától folytonos hómezők területnek el. Világos, hogy az ily hideg vidéken nevelt méhek edzettebbek, mint a melegebb vidékről származottak. Méhbevásárlásaimat többnyire hegyes vidékekről eszközölöm s gondom van rá, hogy lehető jó családokat küldjek megrendelőimnek.

Kiváságra több mint 400 ajánló bizonyítványt küldhetek.

II. Műlép.

Szavatolt tiszta viaszból.

Mintát kívánatra díjtalanul és bérmentve küldök.

Árak: kilogrammonként 2 frt 25 kr.

Egy 3 $\frac{1}{2}$ klgr. postacsomag bérmentve küldetik.

Csomagolási díj külön nem számíttatik.

A kívánt műlép hosszát és szélességét kérem cm.-ben meghatározni. — A műlép beragasztására vonatkozó utasítást minden szállításhoz mellékelek.

Műlépeim a 36-ik német, osztrák és magyar méhészek vándor-gyűlése által Lübekben az első díjjal lettek kitüntetve.

III. Méztér-rács.

Négyszög méterenként 2 frt 70 kr., csomagolást is beleszámítva.

Kérem az én világhírű felső-krajnai kereskedési méhtelepemet mással össze nem tévesztetni.

Ambrozic Mihály.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám. Reclamatik-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: **Gebhardt Döme** egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), köri tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.
Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A milleniumi kiállítás.

E czim alatt a »M. K.« 4-ik számában dr. *Ribári* Ferencz lelkes szavakban sürgeti a méhészeti kiállítás sikere érdekében a szervezkedést s minden, a viszonyokkal ismeretes méhész helyesléseivel találkozott a megrovás, melylyel Ribári az eddigi semmittevést illette.

Azóta kinevezte a minister a városi és megyei bizottsági tagokat.

A lapokban közölt, kinevezettek névsorából sajnosan tapasztaljuk, hogy a szervezkedés felette fontos munkájában a méhészet érdekei nem találtak megfelelő méltatásra.

Kolozsvár város és Kolozsvármegye területére kinevezett bizottsági tagok névsorában ott találjuk az iparkamara, az erdélyi gazdasági egyesület alapító és választmányi tagjait és néhány tiszteletreméltó mezőgazdasági szaktekintélyt, de az az egylet, mely több mint egy évtizede, hogy szakadatlanul dolgozik a méhészet érdekében, és nem csak dolgozik, hanem fényes eredményeket is képes felmutatni; az az egylet, mely

több tagot számlál, mint bármely más hason irányu egyesület az erdélyi részekben, mert a bemutatott kimutatások szerint ezer kétszázat meghaladó tag csoportosul zászlaja körül; az az egyesület, melynek szintén vannak alapító és választmányi tagjai; az az egyesület, mely több kisebb és egy nagyobb szabásu kiállításon már megmutatta, hogy tagjai lelkesedni tudnak a nemes cél érdekében hozzájuk intézett buzdító szóra, és mindig dicsőséggel tértek vissza az eddig előttük megnyitott versenytérről; ez az egyesület — a szervező bizottságban háttérbe szorult.

Nem hivalkodunk alapító tagjainkkal, bár azok sorában igen sok jeles szakember van. Mert nem pártolhatjuk az irányelvet, mely könnyen tévutra vezethet. De az erdélyrészi méhészegylet választmányi tagjai közül többen méltó helyet foglalhattak volna a testvéregyesület választmányi tagjai mellett; ép akkora tudással a maguk szakmakörében és ép akkora ügy iránti lelkesedéssel.

Az országos egyesület kebelében sincs semmi mozgalom.

Önkéntelenül arra kell gondolnunk, ha vajjon a rendezendő kiállítás fel fogja-e ölelni a méhészeti szakmát, ha vajjon az intéző körök egyáltalában szándékoznak-e a mezőgazdaság eme fontos kiegészítő részét kellő méltatásban részesíteni, s utat nyitni arra, hogy Magyarország méhészei hű tükrét mutathassák be eddigi haladásuknak?

Megvagyok győződve arról, hogy a szervezkedés munkájában a méhészek eléggé nem fájlalható háttérbe szorítása nem szándékos. Hiszen jól tudjuk, hogy földmivelésügyi miniszterünk egymaga többet tett a méhészet érdekében, mint a mennyit megelőzőleg husz évre visszamenőleg regisztrálhatunk, s a pénzügyminiszter szintén többféle intézkedéseivel támogatta a méhészet érdekeit. Egy szóval, a kormány belátta, hogy a méhészet a közvagyonosodás egyik igenis számbave-

hető bázisa; tehát az eddigi intézkedésekben az egyesületek mellőzését nem tudhatjuk be egyébnek, mint téves informationak.

Kit fog terhelni a felelősség, ha a mulasztás helyrehozhatlan hátrányokat szül?

Első sorban utalunk a méhészeti felügyelőségre. Tudjuk, hogy *Grand* Miklós méhészeti felügyelő súlyos betegsége miatt volt kénytelen ideiglenesen megszakítani hivatali munkásságát. Ez a mentség szól a *Grand* személyére. De nem menti a hivatalt, melyre épen most súlyos felelősséggel járó hivatás vár!

Helyesen említi fel Dr. Ribáry érintett cikkében, hogy a milleniumi kiállításon Magyarország 12 méhészegyletének mindenike szerves összeköttetésben kell, hogy a siker érdekében közreműködjenek. Csak így lehetséges, hogy felköltse a méhészeti szak iránt az általános érdeklődést. Nem volna helyes, sőt épen hátrányos volna, ha a mezőgazdasági szakba beolvasztva szerveznék majd az albizottságok városok- és vármegyékként a méhészeti kiállítást. Azokból a bizottságokból kiszorulhatnának olyan szakemberek, a kik különben nélkülözhetlenek. Az egyesületek leginkább ösmerik az alkalmas egyéneket, s a szervezés munkájában az önállósággal járó felelősség csak biztosítéka lehet a helyes irányu intézkedéseknek.

Dr. Ribáry felemlítette cikkében ama fontos okokat, melyek igénylik, hogy a méhészeti kiállítás sikere érdekében aladéktalanul munkához kell fognunk. Nem bocsájtkozunk smétlésekbe. A józanul gondolkozni tudó belátja ama okok öntosságát s belátja egyszersmind azt is, hogy nincs vesztegetni való idő.

Reméljük, hogy illetékes helyen nem fognak késni a megfelelő intézkedésekkel.

Lászlóffy Imre.

„Experientia docet.“

(Neumann. M. K. 1893. évf. 99. lap).

A M. K. f. é. 5. száma nyílt postarovata szerint a t. szerkesztőség megelégette ugyan a kaptárak harczát, — nekem azonban még egy utolsó szavam van Neumann urnak a lap f. é. 4. és 5. számában megjelent cikkéhez, — kérek ennek helyet adni.

Neumann úr előre bocsátja, hogy nem vitatkozási viszketeg, hanem a kérdés iránti legőszintébb érdeklődés készteti őt a felszólalásra; ne vegye rossz néven, de én ezt kétségbe vonom, mert például — hogy többet ne mondjak, — mi köze ahhoz a méhészetnek, ki és mi volt Ben Akiba?

Én tulajdonképen csak annyit akartam mondani, hogy a felhozott közmondás nem német eredetű, — ezt is csak azért, mert a méhészetben lábrakapott: mindent a németeknek tulajdonítani; és Neumann úr a Brockhaus-féle Lexikonból szükségesnek látta részletesen bebizonyítani, hogy Ben Akiba zsidó rabbi volt. — Nos hát az volt, — de nem német, — ez nekem elég!

Különben, ha Neumann úr első felszólalásában kijelenti, hogy csak passióból, vagy szórakozás kedvéért gondoz néhány kaptár méhet, — bár tudtam azt, hogy háta mögött egy, a vitában legközelebből érdekelt személy áll, aki már megjelenése előtt eldicsekedett a cikkel, hozzátévén, hogy nem fogok tudni rá válaszolni, mert számokkal bizonyít ellenem, — nem feleltem volna neki, — mert amit dilleltánsok mondanak, arra senki sem fektet nagy súlyt. Én azonban azt hittem, hogy legalább 300 kaptárral és ki tudja, mióta méhészkedik, — mert nem is képzelhettem, hogy egy dilleltáns oly határozott hangon merje kimondani: — ez jó — ez rossz; ez igaz — ez nem igaz; — egy nagy praxisu és tapasztalt méhésztévedései ellen tehát annál inkább fel kellett szólalnom, mert hallgatólag helyeselve, még a gondolkozó méhészeket is tévútra vezethetné.

Felszólalásomnak pedig legalább annyi haszna van, hogy most már tudjuk, mennyi praktikus értéket kell Neumann úr — különben érdekesen irt — cikkeinek tulajdonitanunk.

Saját cikkei czáfolják meg Neumann úrnak azt a mentegőtődzését is, »hogy ő csak Gerstung állításának ellenőrzését célzó hazai megfigyelésekre hívta fel a magyar méhészeket,« — mert a

Gerstung theoriát mint szent igazságot állította és állítja most is élénk, amelylyel szemben még Dzierzon is csalatkozik.

Pedig mint dilletáns jól tette volna, ha kétszer is meggondolja a dolgot, mielőtt Dzierzont Gerstunggal szemben tévedéssel vádolná!

Én sem tartom Dzierzont tévedhetetlennek, különösen, ahol akár a vegytan, akár a görcső, akár többrendbeli tapasztalások következtetése ellen határozottan tanuskodnak; de ahol megfigyelésről van szó, 100 esctből 99-szer Dzierzonnak van igaza; lehetséges ugyan, hogy valami elkerülje figyelmét, de amit látott, azt jól látta!

Ahhoz, hogy valaki megállapithassa, Dzierzonnak, vagy Gerstungnak van-e igaza, csak egy pár jó szemre, de annál több tapasztalásra van szükség; hol és mikor szerezte Neumann úr tapasztalásait, amelyek Dzierzon 60 évi megfigyeléseit megczáfolván, Gerstungnak adnak igazat? Néhány kaptárnál, egy pár év alatt?

Én, ezzel ellenkezőleg, hosszú évek során, temérdek kaptárnál szerzett tapasztalásom alapján állithatom, hogy — eltekintve a tél és kora tavasztól, míg a méhek a kaptárban meg nem oszolhatnak, — a Gerstung-theoria nem egyéb, mint a minnek Dickel qualifikálta: »az íróasztal mellől szélnek cesztett, de rég szét pattant szappanhólyag.«

De ahhoz persze senkinek semmi szava, hogy Neumann úr a Gerstung-theoria beigazolását remélje.

Beismerem, hogy cikkembe tollhiba csúszott; — úgy kellett volna írnom: »ahhoz, hogy 35—50000 főből álló rajt adhasson a család, 150—200 liter ürméretű kaptárak szükségesek!!!« — de ezen kívül egy iotát sem kell rajta változtatnom.

Hogy milyen lehet annak a családnak népessége, a mely 35—50000 főből álló rajt ereszt? — körülbelül megmondhatom, mert a lerajzott kaptárban rendszerint nem marad annyi kifejlett méh, mint a mennyi az első rajjal kivonult. Tehát 60000 főből álló család, már adhat 34000 munkást számláló rajt; ha pedig 75—80000-re rúg a család népessége, a raj megközelítheti, de meg is haladhatja az 50000-et.

30000-nél erősebb rajokat már én is kaptam az én, — és Dzierzon is az ő kaptáraiból;¹ 50000 főnél népesebb rajok pedig

¹ L. Bztg. 848 évf. 68. lap, sőt már Reaumur is *Physical. Oeconom. Gesch.* S. Bien. 347. lap.

szintén nem ritkák nyugatnak és észak felé;² az Orosz- és Franciaországban itt-ott használt óriás — de nem 2 hektoliteres — kaptárak 100000-nél is több munkást számláló rajokat adnak.³

60—80000 főből álló család befogadására 60—75 köbdeciméter ürméretű kaptárak szükségesek; — ha nem hiszi Neumann úr, számíton utána, mekkorák az én kaptárain, mekkorák Dzierzonéi, — és mekkora kaptárakat használtak Krunitz, Matuschka, Assmusz stb. Igaz, hogy ily kaptárakba nem férne több 60—75 liter gabonánál, de a méheket illetőleg másként van a dolog, mert a népség fele, vagy több is, napközben gyűjt, éjjel pedig, amelyek a kaptárba nem férnek, kifeküsznek a repülő lyuk elé. De téved Neumann úr abban is, hogy 1 köbdeciméterre 1000 munkásnál többet nem lehet számítani, mert szorulva jóval több elfér; tekintsen csak hús idővel egy középszerű népességű szalmakasba, a méheket 6—8 köbdeciméter kiterjedésű fűrtbe látja összehúzódva és ha megszámlálja, 10—13000-nek fogja találni.

Az országos méretű kaptárak kiterjedése pedig nem $41\cdot34$ — hanem $60 \times 25 \times 40 = 60$ köbdeciméter, amiből mintegy 50 köbdeciméter a méheké, ahol 50—60000 drb jól megfér, mert az oldalfalak és keresztléczek között, valamint ezek alatt is van helyök. Midőn tehát Neumann úr rám akarta bizonyítani, hogy nevetségessé tettem magamat azzal a megjegyzéssel, hogy láthat 50—60000 főből álló családokat az országos méretű kaptárakban is, tulajdonképpen azt bizonyította be, hogy kész magát hibás számítással is komprommitálni, csak hogy látszólag igaza legyen; vagy pedig, hogy a méheknél fennforgó viszonyokat épen nem ismeri; — persze, ezeket nem lehet papíron kiszámítani.

És most ismét csak rám kerül a sor azt mondani: lássa Neumann úr, hová vezetnek az íróasztalnál készült számítások, ha a gyakorlat próbakövén meg nem vizsgáljuk azokat.

E pont befejezéseül pedig legyen szabad kérdeznem Neumann

² Krunitz. Das Wesentlichste der Bienengesch. u. Bzucht. 1774. 184. lap; Matuschka, Neues Lehrgebäude der Bzucht. Bd. I. 34. lap. Dr. Assmusz Bztg. 857. évf. 283. lap. Scholtisz (szepességi lelkész), Bztg. 846. évf. 84. lap.

³ Niemand's freund, Kurze Anleitung z. Bienenzucht. Kaschau 1831. 55. lap, M. Debeauvoys, Guide de l'apiculture Paris 1863. 98—99. lap és Kaudus tr. után Nachtmann: Ueber die Poesie d. Landwirthschaft 1858. 60. lap.

úrtól, — a ki megkívánja, hogy cikkeit figyelemmel olvassák és így fel kell tennünk, hogy ő is így olvassa másokét — a méhészet érdekében, vagy a vitatkozás hevében fogta-e rám, miszerint esküvel akartam bizonyítani, hogy 60—65 köbdeciméter kiterjedésű kaptárakban 50—60000 méh elfér? Nem vagyok már gyermek, hogy így beszéljek, — mert ezt, ad oculos be lehet bizonyítani. Én azt mondtam, hogy: »kész vagyok rá esküt tenni, hogy a méhek nem mesterségesen szaporítottak fel, hanem mind ugyanattól az anyától és ugyanabban a kaptárban természetes úton keletkeztek;« ez más — mert tud lehet ám valamely kaptárt mesterségesen is népesíteni, az tehát, hogy a méhek természetes úton szaporodtak fel, kétség esetében bizonyítandó.

Hogy a tapasztalások terén — amit kedélyesen »hintaszéknek« nevez, nem követhet Neumann úr, azt elhiszem; bátran hozzátehetette volna, hogy az elmélet terén sem; lehet valaki igen művelt ember, tudhat is sokat, anélkül, hogy a méhészethez konyitana: ez különös szak.

Én az első rajt 1849-ben fogtam be, apám méhészete rám volt bízva, innen-onnan 20 éve lesz, hogy nagyobb kiterjedésben üzöm a méhek tenyésztését, míg fiatalabb voltam, 110—120 kaptárt teleltettem, amelyek nyáron 160—170-re szaporodtak; most, a 60. év küszöbén — minthogy méheimet magam akarom kezelni, — nem teleltetek többet 80—90 kaptárnál, de ezeknél is elég alkalmam van tapasztalások szerzésére, mert minden keret évente 2—3-szor kerül kezembe.

A Dzierzon-kaptárakat több, mint 40 éve ismerem,⁴ — Neumann úrnak tehát legalább ennyivel előbb kellett volna kezdenie a gyakorlatot, hogy velem haladhasson.

Ugyanigy állunk az elméletet illetőleg is; hogy mit olvasott Neumann úr, mit nem, azt nem nehéz eltalálni annak, aki a méhészeti irodalmat úgy ismeri, mint én; aki Kalo Péter »Méhtartásából,« — atyám bibliájából tanultam olvasni és azóta legnagyobb

⁴ Külön postacsomagban küldök egy keretet, az egyeslet gyűjteményébe, ilyeneket használt atyám 40 év előtt; a keret sokban eltér a mostaniaktól, valószínűleg még a Szarka Sándor-féle minta után készült, mert Berlepsch csak 1856 táján találta fel a kereteket. Szegény jó atyám, mennyit szidta Dzierzont, ha a méhek 3—4 keretet összeépítettek, pedig a kellemetlenségnek oka sem Dzierzon, sem a méhek, hanem a keretek tulságos szélessége volt. (Köszönettel vettük. Szerk.)

előszeretettel olvasom a méhészeti munkákat; saját, 300 kötetet meghaladó méhészeti könyvtáromon kívül, melyben kezdve Aristoteles, a római gazdasági írók és Svammerdamm munkáitól, minden jelesebb mű megvan, --- elolvastam az ország és egyesületek nyilvános könyvtáraiban fekvő minden méhészeti munkát és igen sokat magánkönyvtárakból, — különösen Gatter Károly, érdemdús veterán méhésznek 1000 kötetet meghaladó könyvtárából mindazt, a mihez itthon hozzá nem juthattam; olvastam már az 1838-ban megindult Witzthum-féle méhészeti lapot és az cichstadti Bienenzitungot, elejétől végig és hála hú emlékezetemnek, tudom is, mi van bennük; nincs nézet, felfedezés, kísérlet, megfigyelés, különös eset és általában figyelmet érdemlő dolog, amire lap szerint ne tudnék hivatkozni; tudok beszélni az elkeseredett harczokról, melyeket az egész német méhésztársaság viselt a fellépő Dzierzon ellen és a fényes győzelemről, amelyet Dzierzon kivivott; ismerem hazánk méhészeti irodalmát.

No de legyen elég; — nem dicsekvésképen, hanem csak azért mondtam el ezeket, hogy megmutassam Neumann úrnak az útát, amelyen engemet elméleti tekintetben megelőzhetne; tegye meg — örülni fogok rajta!

Hogy mit hisz Neumann úr méhészetemről, az rám nézve közömbös, — valamint, hogy nem törekedtem arra sem, hogy a magyar méhészek mesterüknek tartsanak; -- de ha annak tartanak, úgy talán mégis tudok valamit; vagy talán azt akarja Neumann úr mondani, hogy a magyar méhészek hogár után indultak?

Neumann úr mindig kitér az egyenes kérdés elől, a hol meg van czáfolyva, beismerésben nincsen; a mire nem bir válaszolni, a fölött átsurran, — és bizonyít olyanokat, amiket senki kétségbe nem vont, szóval: másról beszél Bodóné, ha a bor árát kérik.

Hogy meggyőződjék Gerstung elméletének alaptalanságáról, arra kértem, számítsa ki, Gerstung szerint mekkorának kellett volna lenni Dzierzon kaptárainak, hogy azokban 70.000-et meghaladó fias sejtet találhasson, s aztán nézzen utánna, hogy mekkorák voltak valóban.

Erre kiszámította, hogy Gerstung szerint Dzierzon kaptáiraiban a lehetséges legnagyobb fészkek 20.200 sejtire terjedhet és azt kérdi, kell-e ennél találóbb, igazolóbb demonstráció Gerstung theoriája mellett?

Hát hogy ne kellene, persze, hogy kell, — be kellett volna bizonyítani, hogy Dzierzon elvetette a sulykot — vagy be kellett volna ismerni, hogy Gerstung theoriája téves.

Arra azonban nem vállalkozott, hogy kiszámítsa, mekkorának kell lenni Gerstung szerint a kaptárnak, hogy abban az anya naponta 3000-et meghaladó petét rakhasson, — valószínűleg, mert az eredmény 3 hektl. lett volna.

Szóval, mert a Gerstung theoria Neumann urnak tetszik, tehát megdönthetetlen.

Neuman úr ultrasuperlativusnak (?) mondja, midőn a kezelésmódomra vonatkozólag tett észrevételeit úgy értelmezem, miszerint azt hiszi, hogy ha én a rekesztődeszka közbetételével korlátozom a fészket, sok kellemetlenséget, bajt okozok a méheknek, különösen pedig annyira megcsökken a szaporodás, hogy a család egészen legyengül, — no, hát tessék utánanézni, ha más szavakkal is, — nem ezt mondta-e a M. K. m. éf. 189—190 lapján?

Azt sem akarja érteni, miért hoztam fel példaképen a szalmakaptárakat, a melyekben ritkán van több 6—7 lépnél és mégsem gyengülnek le bennök a méhek; ha csakugyan nem értené, megmondom: tehát azért, hogy példával bizonyítsam be, miszerint 6—7 lép teljesen elegendő arra, hogy a méhek pótolhassák a fogyatkozásokat; pedig a szalmakaptárakban soha sincs ennél nagyobb tere a fészkeknek, míg az én kaptáiraiban az ákác virágzásáig — midőn nálunk a főhordás bekövetkezik — 18 keret van a fészkekben, s ha ilyenkor a mézkamrát megnyitom, a rekesztő ablak mögé tett keretek közül 3—4, sőt néha mind a hatban fiasítás van, a mi az ákác elvirágzásáig ki sem kel egészen; — hogyan gyengülne le tehát a család?

Ha Neumann úr ezt sem érti, arról nem tehetek. Neumann úr tagadja, hogy ő az anyáknak évről-évre való megújítását tanácsolta volna; megengedem, hogy ezt a szót nem használta, de tény az, hogy a Neiszer kaptár és kezelésmód apostola gyanánt lépett fel, — védelmezte és védelmezi most is, anélkül, hogy azt kipróbálta volna, — mint maga beismeri: csak Neiszer előadásai alapján.

A Neiszer-féle kezelésmódnak alapelve, hogy a méhcsaládot évről-évre meg kell osztani, hogy fiatal anyákat neveljenek

maguknak, — a ki tehát a Neiszer-féle kezelésmód mellett apostolósodik, ipso facto ezt ajánlja, — mi több, legutóbbi cikkében (l. 160 lap) világosan ki is mondja, hogy »felfogása szerint ez a helyesebb eljárás« — van ebben komoly következetesség?

A következők nem tartoznak a dologra, mert én sem azt, hogy az anya termékenysége 3 évnél tovább tartana, sem hogy a fiatal anya népe munkás sejteket nem épít, vagy hogy 2-od éves és idősebb anya nem hajlandó a rajzásra, — nem vitattam.

Tévesen tulajdonítja azonban Neumann úr Dzierzonnak azt az állítást, hogy a 2-od éves anya legtermékenyebb, pláne, hogy a fiasítást késő őszig folytatja — mert Dzierzon ezt határozottan *a fiatal, abban az évben termékenyült anyákról mondja*, — tessék csak a hivatkozott helyet figyelmesebben, és ezen kívül Bztg. 872. évf. 60. lap és 873. évf. 212. lapjain tett nyilatkozatait elolvasni, — és ezt megerősítik mások tapasztalásai is.⁵

De ha a 2-od éves anyák legjobban szaporítanak is, ez sem czáfolná meg azt az állítást, hogy a Neiszer-féle kezelésmód mellett rosszul szaporodnak a méhek, — mert az anya képességén kívül befolyással van a szaporodásra a család népessége, a hőmérséklet és élelem, az építmények minősége, kiterjedése, összefüggése, a kaptár alakja, terjedelme és sok mellékes körülmény.

Hogy ezt Neumann úr nem tapasztalta, a fölött nem csodálkozom, de elhiheti, hogy ha ezek a viszonyok kedvezőtlenek, bár mi jó legyen különben az anya, a szaporodás hátramaradást szenved.

Hoszadalmas volnék, ha mindezeket egyenkint a Neiszer-féle kezelésmódra akarnám alkalmazni, azért csak néhány megjegyzést teszek.

Ha a kaptárt megosztjuk, természetesen mind a kettőben kevesebb lesz a munkás népség, az anyának tehát chhez képest korlátoznia kell a szaporítást, — ezt pedig nem pótolja a műraj, mert épen a legkedvezőbb időben 4—5 hétig nincs fiasítása; és ugyanez betolyással van a fiasításhoz szükséges hőmérsékletre, sőt a gyűjtésre is, mert abban a kaptárban, melynél az anyát hagytuk, több

⁵ L. Rothe, Korbbienenzucht III. Aufl. 36—37. lap és Berlepsch, Bztg. 855. évf. 262. lap.

méhnek kell otthonn maradnia, hogy a fiasítás — bár korlátozva — folyamatban maradjon.⁶

Az is rég tudvalevő dolog, hogy a népesebb családok aránylag többet gyűjtenek, mint 3, 4, vagy 6 gyenge, — a fogyásztás pedig két családban relative nagyobb, mint egyben, még ha az a kettővel egyenlő népes volna is; végre bizonyos, hogy a mūrajok mindaddig, míg anyjuk a szaporitást meg nem indította, igen lanyhán munkálkodnak, — ha pedig az anya termékenyülése után, tehát 4—5 hét múlva, szorgalmasabban dolgoznának: nincs mit gyűjteni.

Ezek a viszonyok azok, a melyek a Neiszer-féle kezelésmódnál úgy a szaporodást, valamint a gyűjtést korlátozzák; ha pedig a mézzel megtöltött kereteket elmulasztjuk leakasztani, — a mi kezdőknél könnyen megtörténhet, — vagy a rosz idő miatt le sem rakhatjuk, egészen is főnakadhat a szaporodás.

A Neiszer-féle kezelésmód nem más, mint Dzierzon kaptárakban űzött rajoztató tenyésztés, mert minden kaptárt, mesterségesen bár, de rendszeren, évről-évre meg kell rajoztatni; eredménye tehát nem lehet más, mint a rajoztató tenyésztésnek; ősszel van sok felesleges fiatal anya, de a kaptárak gyengék és méz is kevés van bennük; ez czeréves tapasztalás, amelyet okoskodásokkal nem lehet megczáfolni. A különbség közöttük csak az, hogy míg a rajoztató tenyésztésnél a rajok beszédésén kívül semmi más dolog nincs a méhekkel: a Neiszer-féle kezelésmódnál májustól szeptemberig fáradságos munkákra kell vállalkoznunk, hogy ugyanazt az eredményt érjük el. Van ebben rátió? Azért mondtam és mondom most is, hogy a Neiszer-féle kezelésmód, épen úgy, mint a rajoztató tenyésztés, — csak ott ígér sikert, ahol igen jó, különösen pedig őszi legelő van, hogy a legyengült méhek felszaporodhassanak és elláthassák magukat élelemmel is.

És mert a dolog tényleg így van, nagy könnyelműség azt általában mindenkinek ajánlani, mert sokan még hisznek a szavaknak és kárát vallják hiszékenységüknek, a mi árt a méhészet terjedésének is. Különösen nagyot vétének pedig ez ellen azok, akik a Neiszer-féle kezelésmód mellett kardoskodnak, anélkül, hogy azt

⁶ Csaknem ugyanigy állanak a dolgok a másik kaptárban is, mert van fiasítása, sőt anyát is' nevel.

huzamosabb időn át, gazdag és szegény legelőviszonyok között, jó és rossz években kipróbálták volna. Vegye ezt magára Neumann úr is.

Azt, hogy jó vagy rossz-e valamely kezelésmód, silányabb legelőn és rossz években kell kipróbálni, mert ha a legelő dúsan osztja a mézet, vagy az esztendő igen jó, bármiféle kezelésmód beválik; ám osztotta volna meg csak Neumann úr nálunk az idén — midőn elfagyván az ákác, még most sincs, mit gyűjteni — Neiszer módjára a méheket, majd meglátta volna, mi marad belőlük a jövő tavaszra; ily körülmények közt nem hogy megosztanánk a családokat, de a kitevelt törzseket is egyesíteni kell, hogy el ne pusztuljanak.

Hogy Neiszer kezelésmódját sehol sem lehet sikerrel alkalmazni, azt én nem mondtam; ezredéveken át tartotta fenn magát a rajoztató tenyésztés és a méhek ki nem pusztultak, sőt valami haszon is volt belőlük. De az eredmények igen bizonytalanok voltak és innen nőtte ki magát a méhészetre vonatkozólag az a régi német közmondás: »majd jó, majd rossz, majd semmi.«⁷

Felismervén ennek okait a tenyésztők, korlátozni kezdték a rajzást és már a múlt század elején (John Gedde 1721) a tárrendszere mentek át s azokban a kaptárakban, amelyekből hasznot akartak, elejét vették a rajzásnak. A kezelésnek ez a módja sokkal jobbnak bizonyult és ma már általában el van ismerve, hogy a méhek csak úgy adnak hasznot, ha rajzásukat megakadályozván, munkaerejüket összetartjuk; sőt a tapasztalások tanúsága szerint így nemcsak a jövedelem, de a méhek fönmaradása is biztosabb; legalább bizonyos az, hogy mióta így kezeljük a méheket, nemcsak több a méz, hanem a méhek is jobban szaporodnak, mert kevésbé pusztulnak. Most peddig fellép Neiszer apostolaival és azt kezdi tanítani, hogy a méheket évről-évre mesterségesen meg kell rajoztatni, — ez visszalépés 170 esztendővel, — de akinek tetszik, csak tegye meg.

Ezeknek ellenében hasztalan hivatkozik Neumann úr Dzierzonnak »különös méhészkedési módjára«, mert a mit ő nem tud, tudják azok, a kik a Bienenzeitungot olvassák, hogy Dzierzon az olasz méhek behozatala óta rajokkal kereskedik és a szaporításra

⁷ „Bald gut, bald arm, bald nichts.“ A másik pedig: „Wer sein Geld will seh'n verstauben, halte er Bienen und Tauben.“

fekteti a fősúlyt; mézet keveset ad el, gyakran vennie is kell, de a spekuláció jövedelmez, mert az olasz méheket — különösen a dilletánsok — szívesen veszik és jól fizetik.

Azt sem mondtam, hogy az őszi egyesítés nem ajánlatos, — kívül szemben vitatja tehát Neumann úr annak czélszerűségét? — én csak azt mondtam, és ez igaz is, hogy két népes kaptárt kár nélkül nem lehet egyesíteni, és ebből vontam le a consequentiát, hogy ha ez a Neizer-féle kezelésnél rendszeresen gyakorolható, a kaptárak nem lehetnek népesek, — ezt pedig továbbra is főtartom.

A mi már most a nektár vitzartalmának dialyzis útján való kiválasztását illeti, erre vonatkozólag (M. K. f. évi 16. lap) csak annyit mondtam, hogy azt valószínűnek sem tarthatom, — miért? annak kifejtésétől felmentettem magamat, mert a dialyzis tárgyalása és élettani kitérések nélkül czéft nem értem volna, ezekkel pedig nem akartam a cikket még hosszabbra nyújtani.

Mint hogy azonban Neumann úr belement a dologba, kénytelen vagyok őt követni és most már rövidebben is végezhetek, mert, a mit a krystalloid és kolloid anyagokról, és ezeknek az állati szövetek iránt való különböző magatartásáról mondanom kellett volna, ő már elmondotta.

Én tehát azért nem tartom a dolgot valószínűnek, mert — a mint azt Neumann úr is tudja — a vízzel együtt nem kevés krystalloid nádcukor is szűrődne ki a méhek hasüregébe, a hová pedig, épen úgy, mint más állatoknál, sem viznek, sem czukornak nem szabad jutni, mert sem kiüríteni, sem felhasználni nem lévén képesek azokat, ^s elpusztulnának.

Neumann úr azonban nemcsak nem talál ebben nehézséget, de sőt azt vitatja, hogy ez rendszeresen meg is történik, mert, — hogy saját szavait idézzem: „*a mézgyomor kiválasztván a benne levő nektár vizét, tovább adja a szintén kolloid természetű környezetnek, a hol felhasználják az élettani vegyfolyamatokban*“, a „*a szervezetbe kisszívódott nádcukor pedig felbomlik s alkotrészei más szervek testekkel* (hogy milyenekkel, azt meg nem mondja) *egyedül*“, a mi más szavakkal annyit jelent, hogy a méhek ezen, az

^s Tudvalevőleg a nádcukor, mint ilyen, nem is assimilálható, mielőtt szőlő-cukorra invertáltatnék.

egész állatvilágban szokatlan, módon is vesznek magukhoz táplálékot. Megvallom, ez egészen ujdonat új előttem.

És ezt Gmelin-Kraut munkájában olvasta? lehetetlen! Csak valja be iszerénykedés nélkül, hogy e felfedezést Neumann úr éles megfigyelő és következtető tehetségének köszöni a physiologia, — s ha így van, a magyar méhészeti ismeretek reputációja érdekében kérem, tartsa azt titokban, nehogy valami furfangos német tudós hírét vegye és magának tulajdonítsa a prioritást, mert ez oly nagyszerű felfedezés, hogy a jelenkor physiologusai nem is sejtik, sőt többet mondok, annyira nem is hiszik, hogy a szemünkbe nevetnének, ha komolyan állítanánk.

Én úgy tudom, hogy a méheknél is, épen úgy, mint más állatoknál, minden, a szervezet táplálására szükséges, nedvek és anyagok az emésztő gyomorból mint enylus választatnak el, és erre rendeltetett edények vezetik azokat a vérkeringés útjára; a hasüregbe más úton jutott nagyobb mennyiségű nedvek és anyagok nemcsak nem értékesíthetők, de okvetetlenül az állat halálát is okoznák.

Ha a méhek így tisztáznák a mézet, épen úgy el kellene pusztulniok, mint elpusztul minden állat és az ember is, ha víz, cukor vagy más idegen anyagok rakodnak le a szervezetben, melyek a természetes utakon el nem távolodhatnak. Még az sem valószínű, — a mi pedig annak látszik — hogy a kiszivódott vizen izzadás útján adnak túl a méhek, mert így lehetséges volna az is, hogy a vízkórban szenvedő állatok és emberek ezen az uton megszabaduljanak a víztől.

A helyett, hogy Neumann úr nekem könyvet ajánl a dialyzis tanulmányozására — a mire szükségem nincsen — inkább ajánlana magának valami jó élettani munkát, különös tekintettel a táplálkozásra, hogy physiologiai lehetetlenségek vitatásával ne fosztaná meg ügyesen irt cikkeit értéküktől.

Téved Neumann úr abban is, hogy méze azért nem ikrásodik meg most, mert huzamosabban hagyja azt a kaptárban, tehát a nádczukornak nagyobb mérvű dialytikus felszivódása történik; — mert a méhek 8—14 nap mulva bepecsételik a mézet s azon túl ott hagyhatja akár esztendeig, azért, hogy a nádczukrot kiválasszák belőle, többé föl nem bontják a sejteket.

A méznek meg- vagy meg nem ikrásodása függ: a virágoktól, a melyekből gyűjtetett, függ mindenestre attól is, mennyi benne az invertálatlanul maradt nádczukor — bár a szőlőcukor (dextróse) is jeged — és mennyi benne a jegedni nem hajlandó nyálka vagy gyümölcsczukor (levulose), végre függ a hőmérséklettől és attól is, vajjon sötétben vagy világosan (üvegben) áll-e, tessék megpróbálni, nem lehetne-e a dolgot ezen okok valamelyikének alapján megmagyarázni?

Mások tapasztalása és az enyém is arról tanuskodik, hogy a méz annál hamarabb ikrásodik, minél tovább állott a kaptárban, ennek oka pedig az, hogy a pecsétek nem egészen légmentesek, tehát szabad víztartalmából folytonosan veszít; — a vegyi vizsgálatok tanúsága szerint legalább a friss mézben jóval több a víz, mint a régieben.⁹

Nem ajánlatos tehát, hogy a méz sokáig a kaptárban hagyassék, mert azon kívül, hogy sulyából veszít, kipergetése is nehezebben megy, és végre sokkal inkább a miénk az, ha már edényekben, semmint ha még a kaptárban áll.

A mézet el kell szedni, ha a méhek pecsételik; ez a jele, hogy már be van sűrűsödve és megromlástól tartani nem lehet.

Hogy a vizet nem szükséges dialytikus uton a nektárból kiválasztani, mert elpárolgás útján is kiválik belőle, — már mondtam;¹⁰ a nádczukor kiválasztása pedig éppen ellenkeznék a természet oekonomiájával, mert a méhek nyálának hatása alatt legnagyobb részben ugyis invert czukorra, vagyis mézzé változik; hogy pedig csakugyan ki sem is választják, tanusítja az, hogy a fehér vagy kandisz-czukorból, csekély súlyvesztéssel, — a mit saját táplálkozásukra használnak fel — igen jó mézet tudnak produkálni,

Mindezeknél fogva, és mert arról, hogy mit tesznek és mit nem tesznek a begyűjtött nektárral a méhek, kaptárainban meggyőződni különösen jó alkalmam van; bár Molin és Kellen-en kívül egész névsorát idézhetném a méhészeknek, a kik azt hiszik, hogy a gyűjtött nektárt ismételten magukhoz veszik a méhek s kivonván belőle a felesleges vizet és idegen anyagokat, így sűritik be és érlelik mézzé:¹¹ évek óta ahoz a nézethez csatlakoztam, melyet

⁹ L. Dr. Plauta. Bztg. 879. évf. 2. lap. ¹⁰ M. K. 893. évf. 16. lap,

¹¹ Így már Svammerdamm, Kirby és Spence, Agassiz, dr. Büchner, Christ,

John Márton, orvos-doktor még 1684-ben inaugurált¹² és a melyet szintén sok jeles méhismerő tett magáévá,¹³ hogy a nektár mézzé változása a felszedés és letételen kívül, mi közben a nyál fermentumaival érintkezik, a méheknek csupán passiv hozzájárulásával történik, a mennyiben magasabb hőmérsékletet tartanak a kaptárban, kipárolgásuk folytán pedig hangyasav vegyül annak légkörébe.

Igy van ez megírva — csakhogy persze részletesebben — már több mint tiz év óta «A méh és világa»-ban; s midőn Schönfeld és Kramer kísérleteinek dr. Plauta által megállapított eredményét a Bztg. közölte, mely szerint az a vízmennyiség, a mi dialysis után kiválasztottnak volna tekinthető, = 0-val, csak annyit kellett hozzátennem: ugyanezt hitelesítették Schönfeld, Krammer és dr. Plauta vizsgálatai. L. Bztg. 1892. évf. 39—42. lap.

Ha Neumann úr ezt elolvasta volna, elmarad a dialysis fölött támasztott vita, a mely sokakat talán nem is érdekelt.

Minthogy tehát a nektár felesleges víztartalma diffusio útján ki nem választható, hanem el kell párolognia, megmaradok állításom mellett, hogy a kaptár felső része alkalmasabb a méz elhelyezésére, mint az alsó; Neumann úrnak ez ellen felhozott újabb érveléseit pedig, hosszú remonstratio helyett, egy praktikus és mindenki által keresztülvihető kísérlettel fogom megcáfolni.

Akasszunk fel valamely fűtött helyiségben két egészen egyenlő és egyenlő mennyiségű vízbe mártott kendőt, az egyiket közel a talajhoz, a másikat a menyezet közelében; a hol hamarabb fog a kendő megszáradni, ott nagyobbnak kell lenni az elpárolgásnak.

Ha az alant függő szárad meg elébb, Neumann úrnak lesz igazza, ha a magasan akasztott, — a mi kétségtelen — nekem lesz igazam.

Ehrenfels, Klopfffeisch és Kürschner, Blume, Rothe, Mehring, Oettel, Dathe, Meixner, Busch, Baist, Rauschenfels, sőt maga Dzierzon is. Ebből azonban csak annyi való, hogy a fiasítás terjedésének útjában álló mézet kétszer, sőt háromszor is magukhoz vevén, ismételten áthelyezik a méhek; de a mit a mézkamrában tároltak el, érintetlenül hagyják, míg be nem sűrűsödött, mire aztán bepecsételik. Lásd Huber L. is Bztg. 876. évf. 127. lap.

¹² Ein neues Bienenbüchel. I. kiadás. Lauban, 1684. II. kiadás. Freyburg. 1691. 50. lap.

¹³ Nevezetesen: Thorley, Boissier Abbé, Soubeiran, Gundelach, Dr. Dönhoff, Schmied és Kleine, Huber L., Dr. Assmuss, Berlepsch, Br. Ambrózy és az újabb korban igen sokan.

Quod erat demonstrandum!

Különben, legyen meggyőződve Neumann úr, hogy ha a méznek jobb helye volna alant, mint fönt, ott jelölte volna ki a természet annak helyét; minden úgy van jól, a mint van, kivéve, ha valaki olyasmi fölött vitatkozik körömszakadtáig, a mi nem áll.

Befejezésül még néhány őszinte, de komoly szót.

Neumann úrnak, úgy látszik, sok szabad ideje van, — nekem nincsen; oly vitát tehát, a melyben valakinek következtetései az én tapasztalásaimmal állanak szemben, nem folytathatok, minélfogva részemről ezennel berekesztem a vitát.

Neumann úrnak pedig azt ajánlom, vizsgálódjék, számíton tovább is és közölje az eredményeket, örömmel fogadjuk és szivesen elolvassuk; de ne vállalkozzék oly állításokra és vitákra, a melyek fölött csak a méhek életnyilvánulásainak hosszú megfigyelése és évek során át szerzett tapasztalások dönthetnek; majd ha 20 éven át 100—150 kaptárral méhészkedett, — azt nem is kívánom, hogy az általam 40 év óta áttanulmányozott temérdek méhészeti munkát elolvassa;¹⁴ ha Isten éltet, ilyesmik fölött is vitatkozhatunk.

Inám, 1893. jun. 14.

Sötér Kálmán.

A Neiszer-kaptár fiasító- s mézterei közötti elválasztó-deszka alkalmazásának vagy eltávolításának hatásáról.

Mikor Sötér úrnak a M. K. f. é. 1-ső számában megjelent cikkére feleltem, feleletem amugy is hosszabbra nyulván, mint a hogy kívántam, készakarva elhagytam annak a pontnak a tárgyalását, melyben Sötér úr azt mondja, hogy ha Neiszer kihuzza a választó-deszkát és összeköttetésbe hozza a két keretsort, akkor a Gerstung-féle theoria szerint céljával ellenkező útra lépne. — Ezt a mulasztásomat pótlendő, bátor vagyok most erre nézve Gerstung theoriája alapján a kérdést külön felvilágosítani.

Ha a két keretsor között elválasztó deszka van alkalmazva, az a felső sorban berendezett fiasító-térnek fenekét képezi. Az anya pedig (Sötér úrnak — nézetem szerint — igen helyes megjegyzése szerint is) rendes körülmények között csak a lépeken tartózkodván,

¹⁴ A Bienenzeitungot azonban inkább ajánlom, mint a Brockhaus-féle lexikont!

innen nem száll le a fiasító-tér fenekére s ennek folytán az elválasztó deszka alatti méztérbe sem megy le. Ha továbbá e fiasító-térben elég bepetézhető üres sejtet talál, nem is érzi szükségét a kirajzásnak, mert a gyűjtő munkás méhek lerakván a haza hozott méznedüt az alsó lépsorban s a belmunkások innen hordván fel a fiasítás etetésére szükséges mézet a fiasítás közelébe; a méhész pedig alulról e mézzel telt felesleges lépeket a főhordáskor elszedvén s üresekkel felváltván: a méhek folytonosan látják szükségét a gyűjtésnek s az anya a fiasításnak, nevezetesen akkor, mikor a kirepülésekben sok méh megy tönkre, áldozatul esvén munkásságának s martalékul az időjárás viszontagságainak s a méh-ellenségek pusztításainak. Ebben az esetben tehát az alul lévő méztérből a mézelés körülményeinek megfelelő mézhozam nyerhető s a méhcsalád népessége is *a fiasítóter nagyságához képest* folytonosan erős marad ugyan, de *tulnépessé nem válik* s azért nem könnyen rajzik. Erre az utolsó állításra különösen kell az olvasót figyelmeztetnem, nehogy félreértessem. — Ha a fiasítóter ebben az esetben soha sincsen tulnépesedve, az onnan van van, hogy a benne rendes, természetes módon kikölthető fiatal méhek mennyisége egyenlő az ott elférőkével; de a háromhetes fiasítási időszak folytatában *a fiasítóterben* ezeknek csak 0·8—0·9 része tartózkodik folytonosan, mint-hogy az időszak első négy napjában kikeltek annak 18—21-ik napjain a kirepülőkhöz csatlakoznak, ha kedvezőtlen időjárás ezt meg nem akadályozza. A fiasító-térben tehát többnyire 1—2 tizedrészzel kevesebb méh kénytelen tartózkodni, mint a mennyi benne elfér. E kaptárnak fölül alkalmazott fiasító-teréről tehát *ezért* mondhatni, hogy *soha sincs tulnépesedve*, különösen nincs akkor, mikor a nappali idő kedvező s a kirepülők mind gyűjteni iparkodnak. Éjjel s kedvezőtlen nappali időben pedig a kijárók s a belmunkások mind a két tér lépközeiben huzódnak meg, melyekben legalább kétszer annyi méh fér el, mint a mennyi a fiasítóban egy háromhetes fiasítási időszakban *rendes, természetes körülmények között* kikelhet. — Hangsúlyozom a *rendes, természetes körülményeket* azért, mert lehet esetleg egy fiasítóter lépcit a legszélsőbb szegletekig is az anyával bepetéztetni, úgy, hogy azokból harmadfél-szer annyi fiasítás kelhetne ki, mint a mennyi méh az illető fiasítóter lépközeiben elfér. Ily mesterfogásokat azonban nem lehet rendes, termé-

szetes körülményeknek tekinteni, mert a rendes, természetes körülmények között kikelteknek okvetlenül el is kell ott férniök, különösen, ha a családot rajoztatni nem akarjuk.

A Neiszer-kaptár egy-egy keretes lépe lépközzel együtt kitesz $25 \times 22.5 \times 3.5 = 1968.7 \text{ cm.}^3 = 1.9687 \text{ dm.}^3$ és az egész fiasítótér léptérfogata, ha benne 10 lép foglaltatik 19.687 dm.^3 , melyben kerekszámmal közel 20.000 méh fér el; ha pedig 13 keretes lépet foglal magában a fiasítótér, léptérfogata $13 \times 1.9687 = 25.593 \text{ dm.}^3$, melyben bőven 25.000 méh fér el. — Hogy a fiasítótérben 20.000 fiasítás egy háromhetes fiasítási időszakban kikelthessen, $20 \times 0.4 = 8 \text{ dm.}^3$ léptérfogatu költőfészkekre $8 \times 2500 = 20.000$ bepetézhető sejttel van szükség. Ez pedig oly tojásdad alaknak felel meg, melynek hossza 35 cm., vastagsága pedig 21 cm. Ilyen tojásdad költőfészkek a szóban forgó kaptárban csak fekvő helyzetben alakulhat s $35/3.5 = 10$ lépre terjed, illetőleg páratlan számú lépet vevén igénybe, kiterjed 9 közbenső lépnek mind a két oldalára s két szélső lépnek csak belső oldalaira, összesen tehát 11 lépet vevén igénybe, ezeknek léptérfogata $11 \times 1.9687 = 21.655 \text{ dm.}^3$ lévén, a költőfészken kívül marad $21.655 - 8 = 13.655 \text{ dm.}^3$, melyben 13.6 kgr. élelem tárolható el, a mi elegendő a fiasítás és belmunkás méhek élelmezésére, míg a méztérben eltárolható 20—25 kgr. mézzel telt lépek elszedhetők s üresekkel válthatók fel, hogy a gyűjtő munkások a virány mézelését még tovább is kihasználhassák. Ha kedvező körülmények között a lépsorok mindenike s így a fiasítótér is, 13 lépre van kibővitve s az anya a rendes tojásdad költőfészkek határain petezésével tulmegy, akkor $25.593 \times 0.4 = 10.237 \text{ dm.}^3$ -t közel 25.600 sejttel petézhet be, melyekből ugyanennyi fiasítás kelhet ki egy fiasítási időszakban s ez el is férhet a fiasítótérben; míg a már kijáró munkások körülbelől ugyanennyien lehetnek s az alul berendezett méztérben elférnek.

Ha ellenben a Neiszer-kaptárban elhelyezett méhcsaládot rajoztatni akarjuk, akkor nem alkalmazunk a két lépsor közé elválasztó-deszkát. — Ha a rajoztatandó méhcsalád a felső lépsoron p. o. 6—7 lépen telelt, az elválasztó-deszkát tavasszal kihuzván s a két sor keretes lépet összeköttetésbe hozván, mindenikét p. o. 6 lépre korlátozjuk és csak akkor bővitjük ki egy-egy üres léppel, mikor a méhek már a leghátulsó lépeket is mind a két sorban

ellepik s az anya már nem csak a felső, hanem az alsó sorban is petézvén, mindenikben egy-egy költőfészkek keletkezett. E fokozatos kibővítés által megtelik a két sor egyenként 10—13 léppel, melyeken mindenik sorban egy-egy rendes költőfészkek alakulván, e két fészkek azután fokozatosan s egyenlően kibővítettvén, azokban együttvéve annyi fiasítás ápoltatik, a mennyi kikelése után a most kétsoros fiasítótérben elfér. — A behordott méz a fészkek körül tároltatik el. Élelemmel egészen legfeljebb csak a legszélsőbb lépek töltenek meg, közbensőkön alakulnak s fejlődnek ki a rendes fészkek s az élelemre való méz és virágpórt itt a fiasítást körülfogja. *Az itt eltárolt méz* a fiasítás és a belmunkás méhek élelmére szükséges lévén, *el nem szedhető.*

Midőn a család népessége annyira fejlődött, hogy a méhek a kaptárnak mind a két lépsorát már egészen belepik, körülbelül 40—50 ezer méhből állhat a család. A népesség ezen felszapórodása s a férőhelynek mind érezhetőbbé váló megszükülése felébreszti a családban a rajzásra való készülődést, minek folytán előbb heréket nevel s majd anyabölcsőket is épít, melyeket az anya bepetézt. — Minthogy pedig az anya a kikelt fiasítástól megüresedett munkás-sejteket is ugyanazon sorban, a mint megüresednek, megint bepetézt, a két költőfészkekben újra körülbelül ugyanannyi (40—50 ezer) fiasítás is fejlődik, mely kikelése után a kaptárban már el nem férhet, ha a megelőző fiasítási időszakból való méhek szintén még ott maradnának. Azért, még mielőtt az anyabölcsőkben fejlődő fiatal anyák még teljesen kifejlődhetnének, a család első rajt ereszt és pedig jóval erősebbet, mint a szabályszerű három sor kerettel ellátott egyleti kaptárokban nevelt családok, a szokásos kezelési mód mellett, szoktak eresztetni.

A bepetézett munkás-sejtekből a fiasítás az első rajnak kivonulása után kelvén ki, nemcsak a kirajzott méhek mennyiségét, hanem az ez óta a kirepülésekben tönkremenőket is bőven kipótolhatja; mert e kikelő fiasítás — ha a kirajzott, rendszerint másodéves anya petézőképessége még nem hanyatlott, — most körülbelül 40—50 ezer fiatal méhvel szaporíthatja meg a megfogyott népet s ha az anyabölcsők közül egynél több hagyatott meg épségben, kedvező körülmények között még erős másodrajt is adhat; mert az ennyire

megszaporodott egész nép a rajzás utáni kilencz napon tul már el sem férhetne a kaptárban, ha naponként 2500—3000 fiasítás kikelne.

A Neizer-kaptár két lépsora közé helyezett elválasztó-deszka által a fölül alkalmazott fiasítótér az alul berendezett méztértől elkülönítettén, az anya csak a felső lépsorban szaporithatja a méhcsalád népességét, melyet ebben az esetben nem rajoztatunk; hanem vele tolyton mézet gyűjtetünk, a mig erre alkalma van. Fiasítása a 20—25 ezret, mely ott elérhet, tul nem haladja, mig az ugyanannyi öregebb méh az ép oly nagy terjedelmű alsó lépsorban talál férő helyet, a hol 20—25 kgr. elszedhető mézet eltárolhat. — Ellenben az elválasztó-deszkának eltávolítása s a két lépsornak egymással való összeköttetése által megszüntetjük a küion méztért, megkészserezzük a fiasítótér léptérfogatát, kiterjesztvén azt mind a két lépsorra, melyen most egymásután s bár hosszabb idő alatt két költőfészkek alakulván, a fiasítás most kétszer annyira fejlődhetik, mint a másik esetben. A fiasítás e kiterjesztése azonban megszorítja a méz eltárolhatását s a begyűjtött méz most élelmül használtatván fel, az el nem szedhető. A mézhozam helyett azonban erős első, sőt másodrajt is kaphatunk — s ha szakértelemmel járunk el, — a család sem gyengül meg nagyon, feltéve, hogy az időjárás és mézelés is kedvez.

Miután ezen eljárásnál a fészkek léptérfogata a főhordáskor egyik esetben sem korlátoztatik, illetőleg a fiasítótér kevesebb lépre nem szorittatik, mint a mennyire a főhordás előtt kiterjedt: a család népességének szaporodását illetőleg a Gerstung-féle theoriából azon következtetést sem vonhatni, melyet Sötér úr a M. K. f. é. 1-ső száma 9. lapja végén belőle levonni akart.

Neumann Samu.

Apróságok.

Hogy mennyire respektálják a méhek leghiresőbb mesterek theoriáit, szabályait, álljon itt bizonyítékul ama néhány eset, a mi velem történt. Előrebocsátom még azt is, hogy a mit irok, be is tudom tényekkel vagy szavahihető emberek tanuságtételével bizonyítani.

Mintegy 6 év előtt rokonaimnál Várgedén Gömörmegyében, hol a nyári vacatióim 1—2 hetét töltöttem, egy szép nyári nap

délutánján 3 órakor avval a hirrel lepnek meg, hogy kijött egy első raj. Lehetetlennek tartottam, de csakugyan meggyőződtem, hogy első raj. Első rajunk azután szépen sorakozott s a faképnél hagyott bennünket.

Láttam már méhesemben is olyan első rajt, mely délután $\frac{1}{2}$ órakor jött ki, ezt azonban szerencsésen befogtuk. De láttam már méhesemben ugyancsak egy első rajt, melyben 4 anya fűtült. Ez kijött szerencsésen délelőtt 10 órakor mind a 4 anyával és azután az a törzs még 2 rajt adott. Láttam már olyan méhtörzset, mely se nem ült ki, a rajzási napon egyetlenegy here nélkül. tehát minden jelzés nélkül, mégis kiadta első raját. Több másod- és harmadrajt láttam saját szememmel délelőtt 10 órakor kijőni.

A legeredetibb esetet pedig tegnap hallottam Losonczon. Margócsy evangélikus lelkész úrnak egy első raja délután 5 órakor jött ki.

Ezek és az ehhez hasonló esetek fényesen igazolják a nagy mesterek szent és sérthetetlen, megdönthetetlen szabályait, mely szerint egy első rajnak nem szabad több, mint egy anyával kirajozni, s csakis legkésőbb egy óráig délben; másodrajnak pedig csakis délután 12-től $\frac{1}{2}$ óráig szabad kijőni. A fennebbi eseteket ismertettem kezdő méhésztársaim okulására. Én hajlandóbb vagyok hinni ama kis állatnak, mint a legszebben irt paragrafusoknak. Ezek a tények lassanként halomra döntik a régi teoriákat és kényszerítenek bennünket azok helyébe újakat állítani.

Prónay Albert.

A méhesből.

Kemény tél után rossz tavasz. Fagy forrázta le sok helyt a favirágot s a folyton tartó esőzések miatt nem használhatták ki méheink a mezők virágait. Akkor is éhezniök kellett, mikor rendes körülmények között javában folyik a méz-szüret.

Rosch év, hangzik mindenfelől, minő ritkítja párját a méhészet krónikájában.

Már a múlt hóban tisztában lehetett a méhészt, hogy ettől az évtől sokat nem remélhet. Ezért, az eszélyes méhészt csak csinyján engedte rajozni családait. Arra kellett törekednünk, hogy a törzs-

családokat tartsuk meg jó karban, hogy bár ezek szerezzék be a télire valót. Fölösleget kevés család adhat.

A mezők kasza alá kerülnek, e hó első felében már lejár a fő mézelés. Ennek lejártával mindazokat a rajokat, melyek mézszegények, étetni kell, hogy idejekorán lássák el éléskamrájukat befalazott mézzel. Etetésre való méz hiányában egyesíteni kell a családokat, mely alkalommal figyelemmel legyen a méhész arra, hogy a fiatal, erőteljes anyákat tartsa meg.

A fő mézelés lejártával, a mit legbiztosabban megtudhat a méhész arról, hogy üldözik a herét — a mézkamrát ürítsük ki. De csak mérsékelten szedjük a pergetni valót. Ha felette megapasztják mézkészletöket, megcsappan a fiasítás, a mire az idén ugyan szükség van. Mert a folyton tartó mostoha időjárás miatt szerfölött sok méh pusztul, azt pótolni kell a friss nemzedéknek, különben néptelenül kell eltelelnünk.

A kinek tartalék-anyára van szüksége és még nem gondoskodott arról: mielőbb lásson munkához, mert a herék leölése után az anya nem termékenyül.

E hóban rajot ne fogadjunk el, hacsak tartalék anyára nincs szükség az őszi egyesítéshez, vagy ha szaporításra törekszik a méhész és van fölös méze, hogy megfelelő készlettel ellássa.

Rajzás lejártával a családokat vizsgáljuk át s az esetleges anyátlanságon segítsünk.

Vegyesek.

— *Sötér Kálmán* »Méh és világa« című nagyszabású munkáját, melyből olvasóink is már több érdekes részletet ösmernek, sajtó alá rendezte s legközelebből nyomda alá kerül. A munka Kolozsvárt fog megjelenni s szerző közelebből Kolozsvárra jön a vállalat érdekében.

— *Méhészeti felolvasás.* A kolozsmegyei tanítótestület központi köre június 9-én ülést tartott a tanítónőképezde helyiségében, mely alkalommal *Turcsányi Gyula* méhész-egyleti alelnök a »*méhészek életéből*« cím alatt érdekes felolvasást tartott. Többek között fölemlítette, hogy különösen Németországban és Angliában mennyire fel van karolva a méhészeti irodalom, a papok és tani-

tókon kívül magas állású férfiak, hivatalnokok is foglalkoznak a méhészeti irodalommal s 120-ra tette azok számát, a kik ezen a téren elősmerést vivtak ki. Az érdekes felolvasást lapunk szeptemberi számában fogjuk adni.

— *Sötér Kálmán* az idéni méhészete credményéről következőben értesít: Daczára a szigoru télnek, jól érték meg a tavaszt; nálam 83 betelelt kaptárból 2 anyátlanodott meg; valószínűleg még késő ősszel, — bizonyosan nem tudom, — a kitelelt 81 család azonban, kivéve 2—3-at, jól tartotta magát és május közepéig úgy megnépesedett, hogy csodákat tehettek volna. Gyűjteni való azonban mindeddig nem volt, az akác itt és az egész környéken elfogyott, nem hozott egyetlen virágot sem, junius elejével még etetnem kellett a méheket, hogy éhen ne vesszenek, nem hogy mézet szedhettem volna tőlük, holott más években ilyenkor már 7—8 mázsa akác-mézem volt edényekben. Most már gyűjthetnének a kék buzavirágból (*centaurea cyamos*), mert sok van a vetésekben, de már 3-ik hete folyton esik, — a méhek röpködnek, azonban alig $\frac{2}{3}$ -ada tér haza, leveri őket az eső, a kaptárak szemlátomást néptelenednek. Ha az idő nem változik és a bükkönyt sem látogathatják a méhek — a mi most kezd virágozni — még a sarju-virágokban van egy kis reményem, ezekből talán még elláthatják magukat a méhek téli élelemmel, de méz alig lesz; ha azonban a sarjuból sem gyűjthetnek a méhek, úgy az 1893-ik évet bejegyezhetem a legrosszabb évek közé, mert hogy kiteleljenek a méhek, cukorral kell őket télre feljavítani. Bizony szomorú dolgok ezek, de nem szabad csüggednünk, mert a rossz esztendőök után jók következnek. Post nubila Phoebus.

— *Egy érdekes füzetben* számol be Szolnok-Dobokamegye gazdasági egyesülete tíz évi működéséről. Szerkesztette Szemmáry József, az egyesület jeles képzettségű, buzgó titkára. A mint e beszámolóból is kitűnik, a tevékeny egyesület a szarvasmarha, sertés, juh, baromfityenyésztés, a méhészet terjesztése, gyümölcsészet, földmivelés körül kiváló credményeket ért el, ezeken kívül kiállításokat rendezett, közreműködött a szőlőszet, erdészet emelése és a cselédügy javításában is.